

СТАНОВИЩЕ

**От: доц. д-р Манол Николов Манолов, преподавател в катедра
„Психология“ на Великотърновски университет „Св.св. Кирил и
Методий“**

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.2. Психология, научна специалност: Педагогическа и възрастова психология

Автор на дисертационния труд: Благовеста Димитрова Дафкова

Тема на дисертационния труд: „Креативност, мотивация и родителска подкрепа при ученици от начална училищна възраст“

Научен ръководител: доц. д.н. Стоил Мавродиев

Получени материали: автобиография, дисертация и автореферат

I. Лични данни за докторанта

Благовеста Димитрова Дафкова представя респектираща професионална биография, която олицетворява богатия ѝ опит в областта на психологията и логопедията. От началото на 2015 година, докторантът е неизменно част от частния и държавен сектор, занимавайки се тясно с придобитите от нея квалификации. Системите, в които кандидатът е придобил опит са тази на социалните услуги, съдебната система, здравно-социалните услуги, както и в образователната система. Следва да бъде подчертано, че професионалният път на Благовеста Дафкова се развива изключително бързо и интензивно, от което е изводима и нейната експертиза. Без съмнение придобитият опит от страна на докторанта допринася за задълбочените му познания, като добавя стойност върху идеята и развитието ѝ в контекста на представения за обсъждане дисертационен труд.

Надграждането на получения до този момент опит от страна на Благовеста Дафкова е пример за учене през целия живот, като представлява и естествено надграждане на наблюденията и изводите, които „виждат бял свят“ посредством представената за разглеждане дисертация.

Научната дейност на докторанта е представена от 5 публикации, публикувани между 2020 година и 2022 година в български издания.

II. Структура на представената дисертация.

Предложеният за становище дисертационен труд, с автор Благовеста Димитрова Дафкова е с общ обем от 212 страници, ведно с приложения и литература. Работата се позовава върху 96 източника на български и английски език, като преобладават тези на български език. Посочени са и няколко интернет сайта.

Разглежданата проблематика е разгледана в три глави, като първата е теоретична, а в другите две се разгръщат методологията, провеждането и анализа на резултатите от изследването. Получените данни в дисертационния труд биха получили по-висока стойност в случай, че откритията на световната наука по посочената проблематика биват разгледани по-широко в теоретичната част. Това следва да се разглежда като предизвикателство пред докторанта, предвид интересната тема и необходимостта от по-широко проучване върху базираните на доказателства подходи в полето на училищната психология и по-конкретно креативността, мотивацията и родителската подкрепа.

III. Научна актуалност на разработения и изследван проблем в дисертацията

Още в началото на своя дисертационен труд, докторантът посочва, че актуалността е свързана с „намаляващата мотивация на учениците по време на учебния процес и необходимостта от използване на иновативни подходи за насърчаване на креативността и творчеството в начална училищна възраст“. Това се възприема като неин личен извод, който не се позовава на предварително посочена статистика. Така или иначе обаче, това изречение казва две неща: 1. Необходимо е мотивацията на учениците, както и формиращите я фактори да бъде цел на изпълнителната власт, за да може подходите на работа да бъдат насочени към повишаването ѝ; 2. Има проблем в образователната система, който е свързан с мотивацията на учениците. С категоричност, представеното от страна на докторанта може да се приеме за факт, при условие, че нивата на грамотност (за които има данни) се снижават, а причина за това не са когнитивни дефицити. В този смисъл, актуален проблем пред образователната система е причината, поради която, интелектуално здрави деца, постигат ниски резултати. Мотивацията и креативността без съмнение са ключови в намирането на този отговор.

Логично, докторантът се насочва към началната училищна възраст, в която ученикът, се намира в етап на своето психо-социално развитие, в който разрешава кризата

„трудолюбие срещу непълноценност“. Ключово в този етап е своеобразното намиране „на смисъл“ в ученето само по себе си. Това преминава през разгръщането на индивидуалния потенциал и повишаването на мотивацията за учене. В това, както ясно е очертал и докторантът участва взаимодействието между ученика, неговите родители и образователната система.

Актуалността на представения дисертационен труд е безспорна, като достигнатите изводи следва да се вземат под внимание и възприемат като доказателства относно необходимото взаимодействие, насочено към повишаване на мотивацията на ученика за придобиване на знания.

IV. Основни акценти в дисертацията, научна интерпретация на автора.

Водещ акцент в дисертацията на Благовеста Дафкова е даването на възможност на учениците да развият в по-голяма степен своята креативност, като това се използва пряко за повишаване и на мотивацията за включването им в образователния процес. Всичко това води освен до по-качественото включване, то и до повишаване на резултатите на учениците в начален етап на образование.

Докторантът в цялост е разгледал богатото взаимодействие между ученика, образователната система и родителите, като е разгърнал изведените по-късно хипотези в теоретичната част на своята работа. По логичен и подреден начин представените в отделните параграфи данни представят на читателя „цялата картина“ от гледна точка на когнитивното, емоционално и социално развитие на детето.

Благовеста Дафкова успява да улови фината връзка между участието на родителите като партньори на образователната система във формирането и утвърждаването на креативността. Правилно подбираните методи от друга страна в училище, стимулират въображението на ученика. Даването на възможност на ученика да използва в цялост своя потенциал, индивидуалният подход от страна на образователната система води до повишаване на мотивацията, воля за самоусъвършенстване и себеутвърждение.

V. Избран изследователски модел и резултати от проведеното психологичното изследване

Докторантът отделя две самостоятелни глави за разглеждането на дизайна на своето изследване, както и на представянето на получените емпирични резултати. За целите на самото изследване са използвани утвърдени методи.

За получаването на доказателства относно своето твърдение, докторантът по добър начин комбинира експериментални и неекспериментални методи за изследване.

Сформирани са контролна и експериментална група. За целите на разпределението, предварително са изследвани нивата на креативност и мотивация, като целта е двете групи да не се различават помежду си.

За целите на емпиричното изследване докторантът създава авторски инструментариум от подходи, които да бъдат използвани в образователния процес в рамките на един учебен срок. Твърдението е, че те ще повишат нивата на креативността, съответно мотивацията в края на съответния учебен срок. В изпълнението на задачите е налице условие да се включат и родителите на учениците.

Посочените хипотези, допускащи, че креативността и мотивацията на учениците в начален етап на образование ще бъдат повишени посредством ползването на предложените методи на обучение се потвърждават. Частично е потвърдена и хипотезата свързана с разликите между контролната и експериментална група. Като в експерименталната група резултатите са повишени в по-голяма степен от тези в контролната. Получените изводи дават основание за изведените в заключението твърдения. Несъмнено по-широкото включване на ИКТ, участието на родителите, както и индивидуалността на ученика в начален етап на образование благоприятстват развитието както на мотивацията, така и на креативността на учениците.

В този смисъл, авторът очертава пътя на създаването на програми и подходи, които да поставят в центъра на образователния процес ученика и неговите индивидуални способности от една страна. От друга, включването на родителя е ключово в утвърждаването на навиците за учене и повишаването на увереността на учениците в своите способности, съответно активно участие в образователния процес.

VI. Научни и приложни приноси на дисертационния труд

След запознаването ми с теоретичната, методологична и богатата изследователската част на дисертационната разработка смятам, че получените резултати имат в по-голяма степен висока практическа стойност. Без съмнение, описаните научно-теоретични и практико-приложни приноси са съответни и значими за научната област на докторанта.

Личното ми мнение е, че включването в образователния процес на средствата, част от нашето съвремие и партнирането с родителите в контекста на придобиването на знание и разгръщането на потенциала на учениците, е ключово за утвърждаването на по-високата мотивация в ученика.

Относно самооценката от страна на докторанта на приносите, напълно се солидаризирам с посочените. Част от научните приноси са известни на науката, но следва да се подчертае автентичността на работата в посока на предложения конкретен подход, какъвто може да бъде само надграждащ десетки други опити за повишаване на мотивацията в начален етап. Всъщност, работата на докторанта е пример за отговорно ползване на свободата, която образователната система дава. Изключително ценен е посоченият пети научен принос, който следва да бъде взет под внимание и докладван за образователната система. Приложният и практически характер на приносите е несъмнен. Предложените методи следва да бъдат ползвани като базиран на доказателства подход за повишаване на креативността и мотивацията в начален етап на образование.

VII. Мнения и препоръки

Изборът на тема, подход, метод, ведно с оригиналността на представения дисертационен труд, както и опита на докторанта в областта на дисертацията са свидетелство за високата ерудиция и компетентност в научната област.

Представеното изследване е подчертано практически насочено и актуално. То дава прекрасен пример на образователната система за начина, по който без да е необходима конкретна промяна в законодателство, учебни програми и учебно съдържание е възможно повишаването на креативността, мотивацията, съответно резултатите на учениците в начален етап на образование. Подчертаването на ключовото взаимодействие между родител, училище и дете в полето на процеса на обучение е още един принос, който дисертацията може да използва.

Всичко представено в дисертацията е изключително добро начало в търсенето и разработването на базираните на доказателства подходи за взаимодействие между образователната система, ученика и неговото семейство. Силно вярвам, че това е само първа стъпка от страна на докторанта в представянето на доказателства за това, че определени методи работят за повишаване на мотивацията на учениците за постигане на резултати.

Препоръката ми към докторанта е да продължи с изследванията в областта на изследване и надграждане на дисертационния труд с възможно повече „работещи“ методи за взаимодействие, получаване на знания.

VIII. Заключение

Задълбоченото ми запознаване с така предложената дисертационна разработка на тема: „Креативност, мотивация и родителска подкрепа при ученици от начална училищна възраст“, както и впечатленията ми от теоретичните и изследователски компетенции на автора, ми дават основание да я оценя положително.

Практико-приложната насоченост на резултатите, от реализираното изследване ми помагат с убеденост да предложа на уважаемото научно жури да присъди на докторанта Благвеста Давкова, образователната и научна степен „Доктор“ в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление: 3.2. Психология, научна специалност: Педагогическа и възрастова психология.

10.01.2023 година

Член на научно жури:

/доц. д-р. Манол Манолов/